

In memoriam

Dr. Ana Benedetič 27. 7. 1930–4. 12. 2023

4. decembra 2023 je umrla dr. Ana Benedetič, ustanoviteljica in dolgoletna vodja Arhivsko muzejske službe Univerze v Ljubljani.

Rojena je bila v Ljubljani staršema, ki sta po prvi svetovni vojni pred fašističnim nasiljem pribežala v Ljubljano. Zavedna Slovenca, ki sta v takratni Ljubljani doživela marsikatero bridko izkušnjo, sta svojo edinko vzgojila v skromno, pošteno, delovno in dobrosrčno osebo, ki je znala prisluhniti drugemu in pomagati po najboljših močeh. Oče je bil delavec v tovarni usnja, mama je bila gospodinja, ki je k preživljanju družine pripomogla s priložnostnimi deli. Spominjam se pripovedovanj, kako so ob večerih sestavljali rožne vence za trgovinico z nabožnimi predmeti v Frančiškanski ulici. Idilično družinsko življenje je dopolnjeval vaški okoliš na Trati pri Šentvidu, kjer je preživljala otroštvo. Osnovno šolo je začela obiskovati v takrat novozgrajeni Osnovni šoli Valentina Vodnika v Zgornji Šiški, kjer je opravila prve štiri razrede. V četrtem razredu je bil njen učitelj France Ostanek, kasnejši ravnatelj Slovenskega šolskega muzeja. V spominskem zapisu v Šolski kroniki ob stoti obletnici njegovega rojstva ga je opisala kot zanimivega učitelja, ki je znal z različnimi oblikami dela pritegniti in vključiti vse učence. Med drugim jih je spodbujal k pripovedovanju in tako dal polet njenemu talentu, ki smo ga bili kasneje deležni vsi, ki smo jo poznali. Pripovedovala je o svojem otroštvu, poti v šolo, kmečkih opravilih in praznovanjih v njenem otroštvu. Kot najboljša učenka je bila nagrajena z zlato hranilno knjižico. Po italijanski okupaciji jo je mama zaradi fašistične propagande v državni šoli vpisala k uršulinkam v Ljubljano. Uršulinke so skrbele za celostno vzgojo mladih deklet, tako je pogosto pripovedovala o glasbenem pouku, telovadbi in hoji s knjigo na glavi za lepo držo, učenke so se urile v lepopisju in obiskovale logopeda. Njena pripovedovanja o tem obdobju so zaznamovali spomini na vojno, pouk v zaklonišču in čakanje na konec alarma, ko so učenke lahko odšle domov.

Po vojni se je vpisala na VI. državno gimnazijo v nekdanjih prostorih uršulinske gimnazije. Po maturi je opravila sprejemni izpit in se vpisala na študij arhitekture, ker pa ni dobila stipendije, ga je po prvem semestru opustila, saj je spoznala, da je ta študij za njeno družino predrag. Ljubezen do ustvarjanja je udeleževala v unikatni tehniki izrezovanja vizitk in skiciranju.

Odločila se je za študij zgodovine in se vpisala na Filozofsko fakulteto, kjer je leta 1956 diplomirala in leta 1996 tudi uspešno opravila rigoroz in zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom *Prizadevanja za ustanovitev slovenske univerze po letu 1898*.

Čeprav je bil študij zgodovine njena druga izbira, je postalo proučevanje preteklosti njena strast. Ljubezen do slovenskega naroda in njegove zgodovine sta ji privzgojila starša, ki sta ji pogosto pripovedovala o razmerah, v katerih so živeli Slovenci pod Italijo, med vojno pa je živo doživljala mejo med Italijo in Nemčijo, v bližini katere je živela, njena starša pa sta bila aktivno vključena v

Osvobodilno fronto. Kasneje, ko so se preselili v hišo ob Koseškem bajerju, pa so ji domišljijo burili zidaki z monogramom »T«, ki jih je našla v kleti.

Po diplomi je poučevala zgodovino na Gimnaziji v Postojni, leta 1959 pa se je vrnila v Ljubljano, kjer se je zaposlila kot učiteljica na Osnovni šoli Valentina Vodnika v Zgornji Šiški, ki jo je tudi sama obiskovala. Tam je bila še posebej ponosna na folklorno skupino, ki jo je vodila in za nastope malih plesalcev pridobila tudi narodne noše. Kasneje je delovala na Osnovni šoli Poljane in opravila strokovni izpit za naziv profesor srednje šole. Kandidirala je za mesto ravnateljice šole, vendar zaradi nevoščljivosti in politične spletke mesta ni dobila. Bila je poslana na študij na tedanjo Visoko šolo za politične vede. Ko je Stane Dolanc, tedaj direktor šole, ugotovil, da že ima diplomu in da se ni vpisala na lastno željo, ji je dovolil oditi.

Od leta 1964 je bila zaposlena kot kustosinja v oddelku za novejšo zgodovino v Gorenjskem muzeju v Kranju in opravila strokovni izpit za naziv kustosa za zgodovino. Tu jo je izpopolnjevalo terensko delo. Po naravi družabna, dobrovoljna in zvedava je rada obiskovala ljudi. S fičkom in fotoaparatom čez ramo ji ni bilo težko podati se tudi v takrat teže dostopne gorenjske vasi in gozdove. V štirih letih delovanja v Kranju je pripravila enajst razstav, od tega deset samostojnih, in objavila številne strokovne in znanstvene razprave.

Leta 1968 se je ljubljanska univerza pripravljala na obhajanje petdesetletnice svojega delovanja, kar je takratno vodstvo, rektor prof. dr. Roman Modic in glavni tajnik Edo Grgič, želelo med drugim zaznamovati tudi z obsežnim zgodovinskim zbornikom in jubilejno razstavo. Ker arhivsko gradivo univerze ni bilo zbrano, je prof. dr. Fran Zwitter predlagal ustanovitev zgodovinskega arhiva za univerzo in fakultete, kjer naj bi se zbiralo arhivsko gradivo Univerze. Na njegovo pobudo je univerzitetno vodstvo povabilo Ano Benedetič, da bi prevzela to nalogo. 1. september 1968, ko se je Ana Benedetič zaposlila na Univerzi, štejem za dan ustanovitve Arhivsko muzejske službe, ki jo je vodila do upokojitve v letu 1996. S prihodom na Univerzo je opustila podiplomski študij muzealstva v Zagrebu, kar je kasneje, v trenutkih, ko je občutila nerazumevanje pomena arhiva za zgodovino univerze s strani univerzitetnega vodstva, včasih tudi obžalovala. Nikoli pa ji niso težave, s katerimi se je srečevala, vzele veselja do dela. Arhivsko muzejsko službo Univerze v Ljubljani je po zgledu sorodnih ustanov na evropskih univerzah zasnovala kot kompleksno dejavnost s tremi delovnimi enotami: arhivski oddelek, muzejski oddelek in priročna knjižnica z dokumentacijo. Prvi dve de-

dr. Ana Benedetič

setletji je delala sama. Sistematično je iskala arhivsko gradivo Univerze ter ga strokovno urejala. Njena odprta narava, delavnost in kraška trma, velikokrat pa tudi poznanstva iz osnovnošolskih dni pri uršulinkah so ji pomagali pri navezavi stikov in zbiranju gradiva za strokovne razprave in razstave.

V jubilejnem letu 1969 je pripravila razstavo in sodelovala pri pripravi zbornika, v naslednjih desetletjih pa so sledile še razstave: Univerza v Ljubljani in 40 let KPS (1977), Univerza v Ljubljani 1919–1930 (1992), Univerza v Ljubljani 1919–1945 (1993), 50 let Ekonomske fakultete v Ljubljani (1996) in Dr. Mihajlo Rostohar (1996). Pripravila je tudi več samostojnih publikacij o zgodovini ljubljanske univerze: Pot do slovenske univerze (1981), Slovenski študenti v boju za narodno in socialno osvoboditev 1919–1941 (1987), Slovenski študenti in Univerza 1941–1945 (1999), Poti do univerze (1999), Deželni dvorec v Ljubljani 1902–2002 ter številne razstavne kataloge. Oktobra 1991 je na zborovanju srednjeevropskih univerzitetnih arhivov na temo Arhivpraxis und Historische Forschung sodelovala z referatom Einige spezielle Probleme der Archivgutes der Universität Laibach. Svoje izsledke o zgodovini ljubljanske univerze in visokega šolstva v Ljubljani je javnosti predstavila tudi v več radijskih oddajah na Radiu Ljubljana, v letu 1995 pa je o zgodovini visokega šolstva spregovorila tudi na Radiu Trst.

Objavila je številne strokovne in poljudne članke o zgodovini ljubljanske univerze in osebah, ki so prispevale k njenemu nastanku in razvoju: Mihajlu Rostoharju, Ivanu Hribarju, Danilu Majaronu, Francu Mundi in Ivanu Oražmu. Prva je slovenski javnosti predstavila prvo doktorico, ki je bila promovirana na ljubljanski univerzi: dr. Ano Mayer Kansky.

Vedno jo je zanimala tudi lokalna zgodovina, predvsem Šentvida in Šiške, kjer je bila rojena in je živel. Večji del življenja je preživela v vili Gustava Tönniesa ob Koseškem bajerju, kar jo je spodbudilo k proučevanju ustanovitelja ene izmed najbolj podjetnih rodbin na Slovenskem. V želji, da bi ga spoznala slovenska javnost, je navezala stike s Slovensko-švedskim društvom. Na njihovo pobudo je Arhiv Republike Slovenije začel izvajati projekt evidentiranja arhivskega gradiva o tej pomembni družini, v katerem sodelujejo številni slovenski arhivi in muzeji, arhivi sosednjih držav ter Bosne in Hercegovine. Rezultat tega zbiranja je razstava na prostem, pred vilo ob Koseškem bajerju, ki sta jo pripravila turistično društvo Koseze in Slovensko švedsko društvo, park v bližini hiše pa je bil poimenovan po Gustavu Tönniesu.

Za svoje delo je bila večkrat nagrajena. Leta 1972 je za sodelovanje pri moderni muzeološki postavitvi gradiva v Gorenjskem muzeju v Kranju dobila Prešernovo nagrado gorenjskih občin za leto 1971. Leta 1988 je prejela nagrado dneva vstaje slovenskega naroda za zbornik Slovenski študentje v boju za narodno in socialno osvoboditev 1919–1941. V aprilu 2000 je bila od glavnega odbora ZZB NOB Slovenije nagrajena z zlato plaketo za zbornik fotografij z naslovom Slovenski študenti in univerza 1941–1945. 9. maja 2000 je za delo na področju proučevanja zgodovine slovenskega visokega šolstva prejela plaketo mesta Ljubljane.

Dr. Ana Benedetič je na Univerzi v Ljubljani pustila neizbrisno sled in bo ostala v njenem zgodovinskem spominu.

Tatjana Dekleva